

ro
(/lang/ro/post/75/laboratorul-
basmelor-si-
al-imbii/) | en
(/lang/en/post/75/laboratorul-
basmelor-si-
al-imbii/)

Search _____

(/)

07-07-2015

Laboratorul basmelor și al limbii

„Și prințesa diamantelor s-a dus într-o peșteră de unde erau multe diamante.

- Da. Și acum eu i-am văzut și îmi plac foarte mult și mă duc să caut alte diaman....
- Și eu culeg prima diamantul, bine?
- Bine.“

Manevrate de doi păpușari în costume gri aducînd a dinozauri T-Rex de desene animate, păpușile-copii repovestesc basme. Încep ca toate basmele (sau aproape), doar că au tendința să derapeze, aproape instantaneu, în logica liber-asociativă a copiilor, trecînd din universul poveștilor în cel al modului în care copiii privesc (și primesc) noțiunile de timp și spațiu, relațiile sociale și cele de familie.

În *Comoara* lui Corneliu Porumboiu, tatăl alege colierele cu diamante din rafturile bijuteriei fără să le atingă, fără să le privească atent, vînzătoarea e cea care le „culege“ cu mănuși și delicatețe; în cadrul următor, copiii le descoperă în sipetul vechi adus de tată, își afundă degetele printre podoabele sclipitoare, trag de ele, și le împart, fug la tobogan.

Absolut întîmplător, am văzut în aceeași săptămînă *Untitled* (2015) al lui Ciprian Mureșan și două filme – cel lui Corneliu Porumboiu și *A cara que mereces* a lui Miguel Gomes – în care urmele, descompuse și pervertite, ale basmelor asupra vieții adulților sînt la fel de vizibile ca cele ale pașilor dinozaurilor de altădată. Nu e nici o legătură

factual-conceptuală – cu excepția, da, a funcției magice a diamantelor în viața noastră – între lucrarea lui Mureșan și cele două pelicule, însă coincidența întâlnirii cu ele, mai precis, cu o latură *dark* a lumii basmelor, pe care se fundamentează violența simbolică a vieții sociale, a fost un impuls bizar în modelarea receptării fiecăruia.

Untitled (2015) – prezentat, la București, pentru o singură dată, la finalul lunii iunie, în cadrul expoziției *Working from Language* de la Salonul de Proiecte, și reluat la Art Basel, în cadrul secțiunii „Parcours” – nu e, conform definiției elementare, un performance, ci mai curînd un „spectacol” (de animație), ceea ce, de altfel, spațiul în care s-a „jucat” la Basel (practic, o scenă italiană) și sugerează. Bazat pe un scenariu urmat cu strictețe, *Untitled* nu-i angajează personal pe cei doi actori mînuitori de păpuși (Lucian Rad și Enikő Takács), nu presupune un dispozitiv comunicațional între performeri și public și e perfect reproductibil în timp și spațiu. E un tip de autonomie spectaculară (tulburată de spațiul expozițional în care a fost arătat la București, dar reinstaurată de „cutia neagră” de la Basel) specifică teatrului – dacă versiunea live a lui *Untitled* n-ar intra, însă, într-o relație discursivă cu videoul omonim, căruia îi corespunde parțial.

Untitled „the video” e al treilea dintr-o serie începută cu *Dog Luv* (2009), pe un scenariu de Saviana Stănescu, continuată cu *Protestez împotriva mea* (2011), text de Gianina Cărbunariu, și dedicată investigării a diverse forme de interrelaționare socială, prin intermediul unor structuri teatrale. Ceea ce leagă cele trei lucrări – care folosesc elemente de animație și limbaje dramaturgice diferite (și nu doar pentru că practicile dramaturgice ale lui Stănescu și Cărbunariu nu sînt deloc înrudite: *Dog Luv* e un dialog între personaje-cîini, *Protestez...* e un monolog, *Untitled* are la bază un scenariu născut dintr-un atelier improvizational cu copii de vîrste mici) – e, în primul rînd, utilizarea păpușii ca vector al comunicării. Care comunicare – mai exact, deturnarea (spre forme ale violenței) sau ratarea funcțiilor comunicaționale ale limbajului și ale dimensiunilor performative ale așa-numitor *speech acts* – este ea însăși supratema tripticului.

„Înscenarea” live a situațiilor și acțiunilor deja filmate în *Untitled* capătă cu totul alte funcții decît cele strict teatrale atunci cînd ea e pusă în relație directă cu videoul care-i corespunde, pierzîndu-și astfel autonomia artistică, pur și simplu pentru că instituie o percepție duală a uneia și aceleiași situații, în varianta ei decorporalizată și decupată prin montaj, și în cea „reală”, fluidă și întrupată. Iar ambiguitatea „originalului” – dacă spectacolul e un reenactment al videoului sau îl precede, în condițiile în care nu se suprapun perfect – e, într-o anumită măsură, la fel de destabilizantă precum alunecările de limbaj ce traversează poveștile.

Scenariul spectacolului/performance (care coincide parțial cu cel al videoului) pornește de la improvizările de atelier ale celor mici, cu păpuși pe mînă (și care au doar gura mobilă), păpușile (de ambele genuri și de mare diversitate ca tipologii umane) preluînd rolurile copiilor, în timp ce păpușarii în costume cu capete amenințătoare și guri uriașe își păstrează propriile intervenții, recalibrate vocal în așa fel încît să ofere un contrapunct autoritar, de

reglare și control ale jocului infantil. Cuvintele și frazele neterminate, bîlbele și pauzele din căutările inițiale sînt păstrate, nu atît ca mărci ale „autenticității“ cît ca urme vizibile ale procesului de „fabricare“ a limbajului povestirii, cei doi performeri apărînd ca niște „stăpîni ai limbii“, dresori ai celor care acum învață să-l manevreze (iar memoria le joacă mereu feste). Dacă, la un moment dat, pare că distribuția de gen nu este esențială, ea devine curînd importantă, odată cu activarea stereotipiilor de rol („istoria“ cu diamantele, din care se fac brățări, cercei și coroane, face parte din această linie). Ierarhiile familiale apar și ele, asociate unei percepții, specifice pentru copilărie, despre trecerea timpului, conform căreia poți trece de la o vîrstă la alta într-o secundă.

Chiar și fără a-l privi retrospectiv, cu memoria activă a lui *Dog Luv* și *Protestez împotriva mea*, *Untitled* apare ca o călătorie într-un laborator de formare, unde, deasupra jocurilor nevinovate ale copiilor, plutește spectrul violenței, întrupat de „adulții“ din videourile anterioare. Manevrarea la vedere a păpușilor (care nu au mobilitatea celor din *Dog Luv* sau *Protestez...*) și intervențiile performerilor (inclusiv fizice – păpușile sînt luate cu gura de monștrii în negru) creează o atmosferă amenințătoare, aproape de *horror* niciodată materializat, pe care fizicalitatea reprezentației live o accentuează. E ceva dintr-o versiune perversă a celor *O mie și una de nopți* în această recentă lucrare a lui Ciprian Mureșan: e ca și cum supraviețuirea copiilor-păpuși ar depinde de capacitatea lor de a improviza continuu povești fără a *greși* prea mult. Cam ca la oamenii mari.

Ciprian Mureșan și Enric Fort Ballester, Working from Language, este la Salonul de Proiecte (<http://salonuldeproiecte.ro/>) București între 28 mai – 12 iulie 2015.

by Iulia Popovici

Contact

Str Biserica
Amzei 7-9
Sector 1
București
+44 21 3177959

Despre noi
(<http://revistaarta.ro/page/1/despre-noi>)

Colaboratori

(<http://revistaarta.ro/colaboratori>)

REVISTAARTA.RO
(<http://revistaarta.ro>)

EXPOZITII

([HTTP://REVISTAARTA.RO/CATEGORY/EXPOZITII/13](http://revistaarta.ro/category/expozitii/13))

EVENIMENTE

([HTTP://REVISTAARTA.RO/CATEGORY/EVENIMENTE/14](http://revistaarta.ro/category/evenimente/14))

INTERVIURI

([HTTP://REVISTAARTA.RO/CATEGORY/INTERVIURI/17](http://revistaarta.ro/category/interviuri/17))

redactie@revistaarta.ro

(mailto:redactie@revistaarta.ro)

PUBLICATII

(HTTP://REVISTAARTA.RO/CATEGORY/PUBLICATII/18)

DEZBATERI

(https://www.facebook.com/pages/Revista-
ARTA/185160168181121?ref=ts)

APELURI

DE

PROIECTE

(HTTP://REVISTAARTA.RO/CATEGORY/APELURI-

(https://twitter.com/RevistaArta)

PROIECTE/20)